

Bos- en natuurbeheer bij Natuurmonumenten

In de column Het achterbakse bos wordt de knuppel in het hoenderhok gegooid over het bosbeheer in ons land (Bijlsma 2015). Ook leden van Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken zijn verontrust over de wijze waarop dit tegenwoordig wordt uitgevoerd. Aan de beheerders van terreinen in het onderzoeksgebied is gevraagd aan te geven wat hun doelstellingen voor het beheer zijn. In dit artikel informatie over de wijze waarop Natuurmonumenten hiermee omgaat.

*Annemieke Ouwehand **

Landgoederen en bossen

Natuurmonumenten heeft op de drogere gronden in de regio Gooi e.o. verschillende landgoederen en bossen in beheer. De delen waar bosbeheer van toepassing is zijn met name het Corversbos, G.H. Cronebos, Einde Gooi, de Kaapse bossen, Op Hees, Soesterveen en Coelhorst. De buitenplaatsen van 's-Graveland vormen een buitenbeentje. Hier is eigenlijk geen sprake van bosgebied maar van een parkaanleg, met andere uitgangspunten. Gezien de verschillen worden deze apart van elkaar beschreven.

Bossen op natte gronden hebben vooral een natuurdoel. Als hier al gekapt wordt dan is dat in het kader van de verplichtingen vanuit het Waterschap (behoud oevers en waterkwaliteit) of om bijzondere planten van moerasgebieden te behouden. Ook is behoud van de legakkerstructuur hier belangrijk vanwege het historische perspectief.

Buitenplaatsen

Vanaf de jaren '30 van de vorige eeuw heeft Natuurmonumenten geleidelijk aan tien 's-Gravelandse buitenplaatsen verworven. De buitenplaatsen raken 'op leeftijd', ook is er sprake van een achterstand in beheer. Vanuit deze constatering en om bij het beheer een meer toekomstgerichte aansturing te kunnen geven, zijn voor alle buitenplaatsen herstelplannen opgesteld voor de periode 2008 t/m 2012. Tijdens het opstellen van de herstelplannen stonden wij voor de keuze om natuur en cultuurhistorie in ere te houden. Om recht te doen aan de geschiedenis ligt de nadruk op cultuurhistorie, waar mogelijk met behoud van de natuurwaarden. Deze keuze is met volle overtuiging gemaakt door alle deskundigen die er bij betrokken zijn. Wij zijn ons er van bewust dat een andere keuze eveneens gerechtvaardigd is. De uitvoering van de plannen kan alleen met voldoende financiële middelen. Nu we tot 2018 de beschikking hebben over projectgeld en zijn we het onszelf verplicht de plannen tot uitvoering te brengen.

In de praktijk komt het er op neer dat de hoofdstructuren behouden moeten blijven voor de toekomst. Dat houdt in dat bijvoorbeeld lanen vervangen moeten worden, wanneer er een bepaalde mate van uitval van bestaande bomen optreedt. Voor iedere laan is dat afzonderlijk vastgelegd in het herstelplan. In de bospercelen op de buitenplaatsen vindt kap van bomen onder andere plaats om de oude padenstructuren terug te brengen. Ook is hier soms kap van toepassing om gewenste bomen de gelegenheid te bieden zich te kunnen ontwikkelen, zonder concurrentie van andere bomen. Er wordt gestreefd naar een goede verdeling in jong en oud bos en verschillende boomsoorten. Niet op de gehele oppervlakte wordt gewerkt. Speciale delen van de buitenplaatsen zijn aangewezen als rustig gebied waarin geen ingrepen plaatsvinden.

Bosgebieden

Het bosbeheer in de bosgebieden Corversbos, G.H. Cronebos, Einde Gooi, Kaapse bossen, Op Hees, Soesterveen en Coelhorst heeft een ander karakter dan dat op de buitenplaatsen. In alle gevallen is het hoofddoel een gevarieerd bos te behouden voor de toekomst. Een afwisseling tussen open en gesloten delen, drukke en rustige gebieden, licht en donker bos, naald- en loofhout, jong en oud bos is voor de recreatie (beleving), de cultuurhistorie (bijzondere boomsoorten) en de natuur (verschillende vestigingsmogelijkheden) van groot belang. Dood hout, kale bodem, geleidelijke bosrandgrenzen, dikke en dunne bomen, veel of weinig paden, verschillende inheemse soorten, open plekken en een afwisseling tussen hoge en lage struiken en bomen zijn voorbeelden van elementen die in het veld kunnen worden aangetroffen. Hier en daar worden ongewenste soorten, zoals Amerikaanse vogelkers of zaailingen van douglas verwijderd. Ook wordt er plaatselijk nieuw bos aangeplant voor toekomstige generaties. Op sommige plekken speelt de oogst van hout een belangrijke rol, maar in de meeste gevallen is dat bijzaak. Er wordt geen hout

gekap om 'de portemonnee' te vullen. Er wordt hout gekapt omdat 'het bos' er aan toe is gezien de doelstelling die er op ligt. Een voorbeeld daarvan is de omvorming van eensoortige bosvakken naar een meer gevarieerde soorten-samenstelling. Ook vindt kap plaats om cultuur-historische elementen te behouden, zoals grafheuvels of boswallen.

In verband met de veiligheid van bezoekers en gebouwen worden jaarlijks risicovolle bomen gecontroleerd. Gedacht kan worden aan bomen in lanen of dicht bij bebouwing. Indien er aanleiding voor is worden gevaarlijke bomen gesnoeid, gekandelaberd* of geheel verwijderd om schade en ongevallen te voorkomen.

Natuurwaarden

Bij alle geplande (kap)werkzaamheden is aandacht voor flora en fauna aan de orde en hanteert Natuurmonumenten de wettelijke bepalingen van o. a. de Flora en Faunawet. Aanwezige ecologische visies worden geraad-

pleegd en voorafgaande aan werkzaamheden wordt een controle uitgevoerd op bijzondere natuurwaarden. Dat gebeurt niet alleen kort voor de werkzaamheden voor de zogenaamde Gedragscode Bosbeheer. Ook wordt tot één jaar voor de geplande werkzaamheden onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van kolonies van vleermuizen. Wanneer bijzondere waarden worden aangetroffen wordt daarnaar gehandeld. Hierbij kan worden gedacht aan bijvoorbeeld het niet kappen van een boomgroep, omdat er een boomarternest in zit, of afstand houden tot een dassenburcht. Daarnaast vinden ingrepen in bosgebieden plaats buiten het broedseizoen van de meeste vogelsoorten.

Gezien 'de natuurkalender' heeft dit tot gevolg dat het meeste werk wordt uitgevoerd in de winterperiode. Omdat dit een relatief korte tijd is en er dan veel werk verzet wordt, kan het lijken alsof wij overal aan de slag zijn. Dit is niet het geval, er blijven altijd delen waar niet wordt ingegrepen beschikbaar (voor natuur en mens).

Mochten er lezers zijn die naar aanleiding hiervan meer informatie zoeken, dan nodigen ik u uit op ons beheerkantoor Stadzicht Meerkade 2, 1412 AB Naarden. Tel. 035 694 8383

Literatuur:

Bijlsma R. 2015. Het achterbakse bos. De Korhaan 49 (2): 83.

**Annemieke Ouwehand is boswachter ecologie en ruimtelijke ordening van de eenheid Gooi en Vechtstreek.*

** Kandelaberen is een snoeitechniek, waarbij de takken van een boom afgezaagd worden, waardoor de boom het uiterlijk van een kandelaar of kandelaber krijgt*

Huiszwaluw

Foto: Helmoet Vos